

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ

การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมในเขตพื้นที่
เมืองเก่า น่าน อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

ผู้เขียน

นางภัทราภรณ์ อนุรักษ์

ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

(การจัดการศิลปะและวัฒนธรรม)

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ อ.ดร.สืบศักดิ์ แสนยาเกียรติคุณ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
รศ.ดร.วรลัญจก บุญขสุรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

การศึกษาการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมในเขตพื้นที่เมืองเก่า น่าน อำเภอเมือง จังหวัดน่าน มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพ และมรดกทางวัฒนธรรมในเขตพื้นที่เมืองเก่า น่าน 2) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและการจัดการภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมในเขตพื้นที่เมืองเก่า น่าน 3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม ในเขตพื้นที่เมืองเก่า น่านให้เกิดความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ วิธีการศึกษาการค้นคว้าแบบอิสระนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ประยุกต์ใช้รูปแบบของสหวิทยาการในการจัดการศิลปวัฒนธรรม

ผลการศึกษาพบว่า ประวัติศาสตร์ความเป็นมาและมรดกทางวัฒนธรรมของเมืองเก่า น่าน เริ่มต้นพ.ศ. 1911 สมัยพญาผากองปี พ.ศ. 2397 เจ้าอนันตวรฤทธิเดช ได้บูรณะบ้านเมือง ศาสนสถาน จนถึงสมัยพระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดช ได้บูรณะศาสนสถานครั้งใหญ่ จนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ลักษณะทางกายภาพของเมืองเก่า น่านเป็นการสร้างเมืองแบบลัทธิโบราณ มีความเกี่ยวเนื่องกันทางวัฒนธรรมที่แสดงเอกลักษณ์เฉพาะทั้งวิถีชีวิตและมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ปัจจุบันวิถีชีวิตชาวเมืองน่านได้พลัดไปตามยุคสมัย แต่ยังอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมเดิม

สภาพปัจจุบันการเพิ่มขึ้นของประชากรทำให้เกิดปัญหาทางกายภาพ สังคมวัฒนธรรม เสี่ยงต่อการถูกทำลายทางมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิทัศน์วัฒนธรรม จนมีการกำหนดเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมทางมรดกศิลปกรรมเป็นพื้นที่สงวน และพื้นที่อนุรักษ์ ออกกฎกระทรวงในการกำหนดให้เป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม เพื่อดูแล บูรณะศาสนสถานให้คงคุณค่าดั้งเดิมภายใต้

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม ปัญหาในการจัดการภูมิทัศน์ วัฒนธรรมเมืองเก่าแก่ พบว่าเมืองเก่าแก่มีโบราณสถานที่เก่าแก่ การดูแลรักษาและจัดภูมิทัศน์ ประสบปัญหาขาดแคลนงบประมาณ ตลอดจนขาดผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการภูมิทัศน์ วัฒนธรรมควบคู่กับช่างอนุรักษ์ศิลปกรรม ปัญหาการหนาแน่นของการสัญจร ส่งผลต่อการเสื่อมสภาพของโบราณสถาน การเกิดมลพิษการรुक้าทำลายกำแพงเมืองและคูเมืองจากการขยายตัวของที่อยู่อาศัยปัญหาที่เกิดจากอุทกภัย และระบบการระบายน้ำภายในเมือง ผู้ศึกษาได้เสนอการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมในเขตพื้นที่เมืองเก่าแก่คือ 1) ด้านลักษณะทางกายภาพ โดยการใช้มาตรการเชิงควบคุมด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ภายใต้ผังเมืองรวมและการสร้างแรงจูงใจ 2) ด้านกลุ่มมรดกทางวัฒนธรรมสรรค์สร้างโดยประยุกต์ใช้วิธีการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม และการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม 3) ด้านกลุ่มมรดกทางวัฒนธรรมทางนามธรรม โดยถ่ายทอดเรื่องราวและคุณค่าของเมือง ให้ประชาชนได้เกิดการเรียนรู้ ผ่านกิจกรรมของคนในชุมชนให้มีการปฏิบัติสืบทอดต่อไปยังคนรุ่นใหม่ ผลการศึกษานี้คาดว่าจะประโยชน์ ที่จะนำไปประยุกต์ใช้การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมในเขตพื้นที่เมืองเก่าแก่ต่อไป

Independent Study Title	Cultural Landscape Management in Old Nan City, Mueang District, Nan Province	
Author	Mrs. Patsraporn Anurak	
Degree	Master of Arts (Art and Cultural Management)	
Independent Study Advisory Committee	Dr. Suebsuk Seanyakietikul	Advisor
	Assoc.Prof.Dr. Woralun Boonyasurat	Co-advisor

ABSTRACT

The Study of cultural landscape management in old Nan city, Mueang District, Nan Province had three proposes. 1) To study the historical context, physical features and cultural heritage in old Nan. 2) To study problems and cultural landscape management in old Nan. 3) To offer ways of cultural landscape management in old Nan suitably and effectively. This qualitative study applied interdisciplinary pattern in art and culture management.

The results of the study were: History and old Nan cultural heritage began at 1368 A.D. of Nan ruler, Phayapakong. After that in 1854 A.D., the ruler Anantaworaritdej reconstructed the town and religious places. Until the ruler Suriyapongparitdej, he did the great reconstruction of religious places. They became valuable cultural heritage. Old Nan physical feature was built ancient Lanna style related to culture which was unique in life way and heritage of art and culture. At the present, Nan way of life has changed over time, it's still on the old culture.

Currently, the increasing of population has caused physical problems. Society and culture risked of being destroyed in cultural heritage and cultural landscape. There has been area management to protect artistic heritage environment. The ministerial regulation has been used to preserve the environment and reconstruct religious places under preservation and cultural heritage management laws. The problems of cultural landscape management in old Nan are as follows; the shortage of the expenditure to retain and manage the landscape. Moreover, lack of specialists in

cultural landscape management and art conservationists. Next problem is a traffic jam effecting to archaeological sites, pollution and destroying the city walls and moats, the resident expansion, the problems from flooding and the town draining. The researcher offers the ways for cultural landscape management in old Nan area, they are 1) Physical features ; the control measurement of physical environment is under urban planning and motivation. 2) Creative cultural heritage group applies cultural landscape management methods and cultural heritage preservation. 3) Abstract cultural heritage group tells story and value of town for Nan citizens via community activities to inherit to next generation. The findings will be useful and can apply in cultural landscape management in old Nan area.